

Com s'ensenyen les religions als nens i joves d'avui?

El cultiu de la interioritat i el valor de la pluralitat són claus en les aules d'algunes escoles

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

És un temps on els models educatius es qüestionen. Què ensenyar? Quines són les prioritats? Com fer-ho? Cal imposar o acompanyar? En un debat sobre espiritualitat i diversitat religiosa, un home del públic, entrat en la seixantena, va alçar la mà per fer una pregunta a un dels ponents, el sacerdot jesuïta Marcelino Sánchez: "Vaig estudiar a Sevilla, a la mateixa escola on ara hi porto els meus néts. Abans ens ensenyaven que els moros i els protestants eren dolents... Com ho feu ara?". "Ara ja no parlem de tot això -va respondre Sánchez amb un somriure-, sinó que els ajudem a trobar-se a ells mateixos, a valorar la seva interioritat".

El silenci, de càstig a regal

Josean Manzanos, professor de secundària en un centre catòlic de Victòria, expressa el mateix recorregut: "Malgrat que havíem innovat en tots els camps del treball pastoral, tots els processos iniciats es col·lapsaven. A més era una realitat coincident amb la resta de centres escolars. Vam iniciar doncs una seriosa reflexió sobre quina era la manera de percebre i connectar amb el món interior dels nens i joves d'avui. Vaig arribar a la conclusió que havíem d'aturar tot procés de renovació i descobrir aquells codis de transformació que ens demana el segle XXI. Necessitem mirar la realitat en la seva profunditat per trobar què hi ha a l'interior dels nens i joves i així trobar els codis de la seva realitat vital". D'això ja en fa més d'una dècada, i aquestes reflexions el van portar a elaborar la col·lecció de llibres *Entu. Projecte d'educació en la interioritat* (publicats en català per Baula), adreçada a totes les etapes educatives des de primària a batxillerat i que ja han seguit més de 10.000 infants i joves. "Vivim en un moment de transformació on han canviat els paradigmes de percepció i, per tant, la manera d'accés i resposta a la realitat", explica Manzanos, que afegeix: "En l'educació de la interioritat els alumnes aprenen a asserenar-se, a silenciar-se, a connectar-se amb el seu interior. És tan sorprenent la seva resposta que en algunes classes he arribat a convidar a altres professors perquè vegin com connecten amb sí mateixos els seus alumnes. És veritat que hi ha un procés. Per exemple, vam haver

Peu de foto Sed tristíque, dui sit amet consequat consectetur, sem velit semper est, vitae pharetra nulla u nFOTO

d'ensenyar als nens a tancar els ulls dient-los coses com "Tanquem els ulls per estar més desperts" o "Quan tanquem els ulls estem més atents al que ens passa per dins". La quietud, la respiració i el silenci són els tres elements essencials amb els quals treballam. Els nens i adolescents col·loquen, respiren i la resposta és automàtica. Tot és experiencial: viu una experiència interior i després pregunta't. Doncs només després de viure, d'experimentar alguna cosa, ens fem les preguntes. No els demanem que ens escoltin, no els demanem que ens mirin, només els conduïm a què visquin l'experiència que sorgeix en aquell moment". Manzanos pensava que aquest procés els costaria més a unes criatures immerses en una so-

Educació "La quietud, la respiració i el silenci; els tres elements amb els quals treballam"

cietat d'estímul constants, on parir i tancar els ulls sembla que vagi en contra del motor que fa moure el món. Però va constatar que no era així: "Quan un nen incorpora al seu sistema educatiu un saber aturar-se, un estar atent, quan sap trobar-se, mirar-se i escoltar-se, aprèn a saber, a ser i a saber ser d'una manera més profunda".

Donar veu a la pluralitat religiosa

Deixar enrere la dictadura va suposar un fort canvi de continguts pedagògics, en especial en la manera d'impartir la història i la realitat social. Els nens i nenes ja no senten a l'aula, com deia aquell avi sevillà, que "els moros i els protestants són el dimoni". Entrats al segle XXI, l'educació religiosa, com hem vist,

es dilueix sovint en una valoració de la interioritat, on el silenci i el poder d'aturar-se són fonamentals per uns nens i joves sotmesos a directius d'oci i distracció permanent. El risc, però, és centrar-se en aquesta interioritat i arraconar el fet religiós, no d'una creença en concret, sinó com a experiència fonamental de la condició humana. La pressió dels sectors laïcistes que promouen una marginació de l'experiència religiosa en l'esfera pública i, per tant, també a l'escola ha portat més ignorància que tolerància. En un altre debat, Dolors Bramon, professora d'estudis àrabs a la Universitat de Barcelona, es queixava de què quan arriben els alumnes a la seva classe no saben res de religió en general, ni els fonaments més bàsics del cristianisme, i ella, que ensenya islam, ha de començar per explicar què és la trinitat o "què hi fa aquell home a la creu".

La religió ha deixat de ser una cosa associada a una creença en particular i molt menys un fet del passat o privat. La pluralitat de creences és la tònica dels temps, i de la mateixa manera que ja és present a les aules a través dels alumnes i les seves famílies, el material pedagògic que expliqui aquesta diversitat és molt necessari. En aquest sentit, ara es presenta el *Diccionari de les religions per a noies i nois de 10 a 14 anys*, editat per la Direcció General d'Afers Religiosos de la Generalitat, la Fundació la Caixa i l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós. Escrit per Lourdes Monfort i Ricard Toledo, és una versió infantil del *Diccionari de religions*, editat fa dos anys també per Afers Religiosos. S'hi recullen més de 300 conceptes agrupats per temes i relacionats amb les religions amb més presència a Catalunya en funció de la incidència social, cultural i històrica "amb la voluntat de contribuir a fer dels nostres infants persones adultes lliures, des del convenciment que l'endemà seran capaços de construir una societat més tolerant, democràtica i respectuosa amb les diferents maneres de viure i sentir l'espiritualitat", com afirma la Consellera de Governació Meritxell Borràs.

Es pot ensenyar religió als nens i joves? Veient la tendència, potser sí, sempre que es valori la interioritat de cada infant, el seu procés vital, i al mateix temps no s'amaigui i estigmatitzi el fet religiós, reconeixent la seva immensa pluralitat, font de saviesa i fonament de vida al llarg de la història de la humanitat. —

OPINIÓ

Una altra forma de mirar

SÍLVIA PALAU PUJOLS
CENTRE ZEN BARCELONA

Kanky Tannier, monja zen francesa, explicava darrerament en una conferència que un dels avantatges de practicar la meditació és poder disposar de periscopi. El periscopi és un instrument òptic que permet, a través de miralls o prismes instal·lats en un tub vertical, l'observació d'una zona inaccessible a la visió directa.

Meditar és portar la mirada al món i a l'univers i també cap a l'interior d'un mateix, cap a una zona que pot semblar inaccessible però que es fa visible en aturar tota activitat. La mirada interna ens situa davant d'aquests miralls en els quals es veuen reflectits els nostres pensaments, les nostres emocions o les nostres sensacions corporals, com éssers sensibles que som. Aquesta observació de l'espai interior permet aprendre el seu funcionament, conèixer com es generen els pensaments i com evolucionen, com ens commouen les emocions i com reaccionem al sentir-les, o com es manifesta el nostre cos davant de

Meditar és portar la mirada al món i a l'univers i també cap a l'interior d'un mateix, cap a una zona que es fa visible en aturar tota activitat

la immobilitat i com augmenta la nostra percepció sensorial. Conèixer el funcionament intern significa comprensió i quan podem comprendre esdevinim més lliures, entre altres coses, perquè sabem que tot apareix per més tard esvair-se.

Disposar d'un periscopi és comptar amb un nou instrument d'observació. De la mateixa manera que fan els submarins quan el despleguen, també nosaltres el podem utilitzar en molts moments del dia a dia. Davant d'una situació incòmode o en moments de nerviosisme fruit d'un conflicte, podem recordar que és possible veure aquesta mateixa situació des d'un altre lloc. Adonar-nos del nerviosisme i desplegar el periscopi, ens permet obrir un espai on és possible acceptar les reaccions pròpies davant de la situació sense que aquesta ens trasbalsi. Desenvolupar, en definitiva, una altra forma de mirar. —

